

WEINER LEÓ 140

**(Budapest, 1885. április 16. – Budapest, 1960. szeptember 13.)
kétszeres Kossuth-díjas zeneszerző, a 20. századi magyar zeneművészet
egyik legkiválóbb képviselője, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola
legendás tanára.**

**BERLÁSZ MELINDA¹
WEINER LEÓ ZONGORAMŰVEINEK HANGZÓ ÖSSZKIADÁSA
NÉGY CD KORONGON²**

**Előadja: Kassai István, Liszt Ferenc-díjas zongoraművész
Hungaroton Classic: HCD 31777, HCD 31921, HCD 32 115, HCD 32403
(1998–2003)**

Napjainkban néhány nagy igényű előadóművész, mint esetünkben Kassai István, nem csupán egy életmű kiválasztott műcsoportjának hangfelvételét valósítja meg, hanem egy átfogó igényű vállalkozásba kezd: az összes zongorára komponált művet hangfelvételen rögzíti. Weiner Leó (1885–1960) életművét tekintve, amelynek vonatkozásában még a zeneműkiadványok terén sem lehet összkiadásról beszélni, (minthogy számos Weiner-mű, illetve műváltozat máig kéziratként maradt fenn), különösen jelentős lépést jelent az a vállalkozás, amely a Weiner zongoraművek teljes körének hangfelvételét hozta létre. Közel tíz éves előkészületi, felkészülési és megvalósulási folyamat eredményeként 2007-ben fejeződött be Weiner Leó összes zongoraművének hangfelvétele, négy CD lemez formájában.

¹) Berlász Melinda Széchenyi-díjas zenetörténész, a zenetudományok kandidátusa, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja.

² Parlando 2007/5. Az első megjelenés (print kiadás) természetesen még nem tartalmazott hangzó anyagot.

A zongoraművek csoportja Weiner Leó életművében központi szerepet töltött be. Weiner Leó 1905-től 1960-ig tartó életművében, amely mintegy 45 opusból áll), periodikusan tűnnek elénk a zongorakompozíciók. Számszerűségük meghatározását megnehezíti az a sajátos, Weinerre jellemző alkotásmód, amely egy-egy opust a későbbiekben több átiratban újból életre keltett. Ezért a Weinerzongoradarabok körében két műcsoport különböztethető meg: az elsőbe azok a művek tartoznak, amelyek *eredetileg zongorára készültek*, a másodikba azok a zongoraművek, amelyek első formájukban nem zongorára készültek, de amelyeket a szerző későbbiekben zongorára is átdolgozott: ezeket zongoraátiratokként tartjuk számon. Weinerzeneszerzői szemléletéhez és kora zenélési alkalmaihoz, a házi zenéléshez és családi kamaramuzsikáláshoz az a gyakorlat is hozzátartozott, hogy egy-egy kedvelt hangszeres művet az előadók két zongorás és négykezes változatban is megszólaltattak. Akkoriban így idézték fel egymás örömére Beethoven szimfóniáit és más, neves klasszikus szerző alkotásait.

Ezeket a bevezető gondolatokat azért kellett elmondanunk, mert a Weinerzongoraművek hangzó összkiadásában, a négy CD-felvételen jelentős számú átirat, két zongorás és négykezes kompozíció is elhangzik.

Miután aligha tekinthető Weiner Leó zongoraműveinek teljes köre közismertnek, tekintsük át a hanglemezeken megszólaló alkotásokat, műcsoportokat.

[Teljes lejátszási lista megtekintése](#) (35 felvétel)

1. Az első CD-albumon Weiner Leó népzenei feldolgozásai, népzenei hangvételű darabjai és ciklusai szólnak meg. Ennek a műcsoportnak a legjelentősebb reprezentánsa a *Magyar parasztdalok* című 5 részes sorozat,

amely az 1930-as évektől kezdve az 50-es évekig végig vonult Weiner munkásságán (op. 19/I., op. 19/II., op. 22, op. 33, op. 34). De stílárisan ehhez a körhöz tartozott a hanglemezen megszólaló *Három magyar népi tánc* és a *Lakodalmas tánc* (op. 21/a) is.

[Teljes lejátszási lista megtekintése](#) (23 felvétel)

2. A második CD-n, szemben az elsővel, a legkülönbözőbb stílus körbe tartozó Weiner-zongoraművek szólalnak meg: tíz olyan kompozíció, illetve zongoraciklus, amely a legsokoldalúbban reprezentálja Weiner zeneszerzői és műfaji forrásait, példaképeit. Fény derül itt Weiner 19. századi zenei eszményképeire, Schumannra, Chopinre, egy-egy stíluspéldázatban, de Bachra is, akire egy hommage-szerű zongoradarabban tekint vissza, a *Miniatürbilder* – 8 könnyű zongoradarab (op. 12) keretében. De éppen ez a CD-album nyújt szembevető változatosságot Weiner kedvelt műfajairól és tételtípusairól is: előttünk mutatkozik be a weineri scherzo, a prelúd, a passacaglia és a caprice, továbbá az etűd és a felmérhetetlenül sokoldalú népi melosz-feldolgozások formatípusai is. A hangfelvételen az alkotás időrendjében sorakoznak fel a zongoraművek: a *Farsang* című zenekari mű zongoraátírata (op. 5), a *Caprice zongorára* (op. nélkül), a *Három zongoradarab: Preludium, Nocturne és Scherzo* (op. 7), a *Miniatűr képek* – 8 könnyű zongoradarab (op. 12), a *Katonásdi* (op. 16/b), amely ugyancsak egy zenekari mű zongora-változataként jött létre. Weiner második, népzenei alkotókorszakát ezen a lemezen egy kétfonó és két négykezes mű képviseli: az első típushoz a *Változatok egy magyar népdalra* (op. 32) tartozik, a másodikhoz a *Három kis négykezes zongoradarab* (op. 36), amelynek darabjai: a *Bölcsődal*, a *Bordal* és a *Leánykérő* jól ismertek a mai zongorapedagógiában. A második CD-albumot a *Három magyar népi tánc* zongorára, négy kézre (op. nélkül) zárja, amely a korábbi

divertimentók egyegy sikeres tételének átirataként készült zongorára. De csemegeként még a *Csongor és Tünde* egyik szép tétele is elhangzik ezen a lemezen, a *Tündérek táncának* egy késői, négykezes átirata (op. nélkül).

[Teljes lejátszási lista megtekintése](#) (64 felvétel)

3. A Weiner zongoraművek harmadik albuma ismét Weiner második, népzenei alkotókorszakához kapcsolódik. A megszólaltatott művek ennek az 1931-től 1960-ig tartó szemléletnek két periódusát és műfajcsoportjait mutatják be. Jelentős zenekari mű négykezes átirataként készült az op. 18-as *Szvit* zongoraátirata, amely hűen közvetíti az eredeti mű faktúrabeli és tematikus gazdagságát. A négytétéles, nagyhatású és bravúros művet Weiner Lajtha Lászlónak dedikálta, aki segítséget adott Weinernek abban, hogy zenei szemléletét a népzenei források ismeretében újjáalakítsa. (A dedikáció a zongoramű kiadásában azonban már nem szerepel.) A hangfelvétel második nagy egységében főként pedagógiai rendeltetésű zongoraciklusok szólalnak meg. Ezek a zongorasorozatok Weiner életének utolsó évtizedéből valók, és kis, miniatűr népdalfeldolgozásokból összefont ciklusokat tartalmaznak. A megszólaló sorozatok a következők: *Öt kis zongoradarab* (op. nélkül), *Húsz könnyű kis zongoradarab/magyar gyermek- és népdalok* (op. nélkül), *Magyar népi muzsika*, *30 kis darabzongorázó ifjúság számára* (op. 42). Ezekben a népszerű sorozatokban, amelyeknek egy-egy darabja a zongorázni tanulók körében igen népszerű, Weiner egy olyan koncentrált formálásmódot honosított meg, amely teljesen eltér a *Magyar parasztdalok* sorozat darabjainak elmélyült, feldolgozásra törekvő alkotásmódjától. E népdalelvű ciklusok a maguk teljességében azonban máig sem töltik be méltó helyüket a zenepedagógiai gyakorlatban.

Teljes lejátszási lista megtekintése (14 felvétel)

4. A negyedik CD-albumon megszólaló zongoraművek mindegyike átírat, azaz az eredeti zeneszerzői elképzelés minden esetben egy-egy zenekari, vagy kamarazenei műhöz fűződött, amelyből később a zeneszerző zongoraváltozatot komponált. Mint említettük Weiner, aki a 20. század első évtizedeiben zenész barátainak társaságában a házimuzsikálást életformaként gyakorolta, ezeknek az együtt játszásoknak hatására fontos ösztönzést érzett saját műveinek zongoraátírat alkotására. Ebben az inspirációs légkörben készültek el a hanglemezen megszólaló átíratok: az ifjúkori *Szerénádnak* (amelyet tanárának, Hans Koesslernek ajánlott) a négykezes átírata (op.3), az *Esz-dúr vonósnégyesnek* a négykezes változata (op.4), a *Csongor és Tünde balett* (op. 10) két tételének zongoraátírata, és a *Toldi zenék* sorában egy zongorára írt kísérezzenének öt kiválasztott tétele, amelyek zárt zenei egységként voltak kiemelhetők az irodalmi előadáshoz fűződő kísérezzenéből.

A nagyszabású hangzó összkiadás Kassai István zongoraművész előadói és kutatói ambícióinak együttes adottságát dicséri. Kassai nem elégedett meg a közismert Weiner zongoraművek hangfelvételével, hanem arra törekedett, hogy minden olyan műről képet alkosson és zeneileg reprezentáljon, amelyeket Weiner zongoraműként alkotott. Kassai alkatához közel állt a Weiner-életmű kutatói megismerése is, amelyhez a kutatás oldaláról minden szakismeretemmel (kéziratok bemutatása, átadása) segítséget nyújtottam, így bővült a zongoraművek törzsanyaga egy négy lemezt igénylő összkiadássá, amely ismereti szinten és élményként is első kezdeményezés a Weiner-irodalomban. Külön érdeme Kassai Istvánnak, hogy a négykezes és kézzongorás művek előadását is személyes ambíciójának tekintette, és nem riadt vissza a playback technika követelményeitől, amely mindkét szólam azonos minőségű elsajátításán alapult. A playback technika sajátosságairól Kassai István a 4. CD-kísérőfüzetben részletes tájékoztatást adott.